

Utkast 22.11.2024

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder ändras. Propositionen hänför sig till regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering.

Enligt förslaget ska det till lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder fogas bestämmelser om en skyldighet för arbetstagar-, tjänstemanna- och tjänsteinnehavarföreningar att när de verkställer en arbetskonflikt genom en begränsning av arbetskonflikten eller genom skyddsarbete se till att vissa viktiga skyddsintressen tryggas. Arbetskonflikten ska inte få allvarligt äventyra de skyddsintressen som tryggas genom bestämmelserna. En stridsåtgärd som verkställs i strid med omsorgsplikten ska vara förbjuden, om inte arbetsgivaren med andra skäligen tillgängliga medel kan undvika att skyddsintressena allvarligt äventyras. Genom de föreslagna bestämmelserna tryggas vissa skyddsintressen som är viktiga med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna eller det allmänna intresset under arbetskonflikter.

I propositionen föreslås också bestämmelser om rättsmedel som arbetsgivaren kan använda för att förbjuda arbetskonflikter som strider mot omsorgsplikten.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

Lag

om ändring av lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder (420/1962) 1 § 3 mom., 3 § 2 mom. 1 punkten, 8 c § och rubriken för 18 a § och
fogas till lagen nya 8 d–8 g § och nya 18 b och 18 c §, varvid den nuvarande 18 b § blir 18 d §, som följer:

1 §

Syfte och tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det både om medling i arbetstvister och om villkoren för vissa stridsåtgärder. Vad som i denna lag föreskrivs om arbetsgivarföreningar tillämpas också på andra företrädare för arbetsgivare som är parter i arbets- och tjänstekollektivavtal.

3 §

Riksmedlarens uppgifter

Riksmedlaren ska

1) i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna sträva efter att främja relationerna mellan arbetsgivare samt arbetstagar-, tjänstemän och tjänsteinnehavare samt deras föreningar,

2 kap.

Verkställande av arbetsinställelse samt villkor för vissa stridsåtgärder

8 c §

Konflikträtt i tjänsteförhållande

Bestämmelserna i 7 § 2 mom. och i 8 a och 8 b § tillämpas inte i tjänsteförhållande. Bestämmelser om konflikträtt i tjänsteförhållande finns i 8 § i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), 8 § i lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal (669/1970), 50 § i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 45 § i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 8 § i lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974). Dessutom tillämpas i tjänsteförhållande bestämmelserna i 8 d–8 g § och 18 b och 18 c § i denna lag.

8 d §

Skyddsintressen som ska tryggas under en arbetskonflikt

Arbetstagar-, tjänstemanna- och tjänsteinnehavarföreningar ska när de verkställer en arbetskonflikt genom en begränsning av arbetskonflikten eller genom skyddsarbete se till att arbetskonflikten inte

- 1) äventyrar människors liv, allvarligt äventyrar människors hälsa eller orsakar människor lidande,
- 2) allvarligt äventyrar sådan materiell egendom som är nödvändig för produktionens eller serviceverksamhetens kontinuitet eller annan materiell egendom som är betydande för en enskild aktör,
- 3) allvarligt äventyrar miljön,
- 4) allvarligt äventyrar djurs välfärd så att de orsakas smärta eller lidande,
- 5) allvarligt äventyrar försvaret,
- 6) allvarligt äventyrar funktionen för det högsta statliga beslutsfattandet,
- 7) allvarligt äventyrar tillgången till energi, vatten, läkemedel eller andra nödvändiga nyttigheter, eller
- 7) allvarligt äventyrar funktionen för sådana informations- och kommunikationstekniska tjänster eller informationssystem som är nödvändiga för verksamheten hos de myndigheter som ansvarar för säkerheten i samhället eller för att trygga de skyddsintressen som anges i 1–7 punkten eller allvarligt äventyrar betalningsväsendets funktion.

En stridsåtgärd som verkställs i strid med den omsorgsplikt som föreskrivs i 1 mom. är förbjuden, om inte arbetsgivaren med andra skäligen tillgängliga medel kan undvika de följder som avses i 1 mom.

Arbetsgivaren ska, efter att ha bedömt att ett skyddsintresse som avses i 1 mom. äventyras under arbetskonflikten, förhandla med arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen om hur de följder som avses i 1 mom. kan undvikas under arbetskonflikten. Arbetsgivaren ska i detta fall ge arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen tillräckliga uppgifter om behovet av nödvändig personal och grunderna för behovet samt om de andra medel som finns tillgängliga för arbetsgivaren för att undvika de följder som avses i 1 mom.

8 e §

Temporärt förbud mot arbetskonflikt som strider mot omsorgsplikten

Domstolen kan på ansökan av en arbetsgivare som är föremål för en arbetskonflikt vid vite temporärt förbjuda arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen att verkställa eller fortsätta arbetskonflikten, om arbetsgivaren efter att ha försökt förhandla eller efter att ha förhandlat med arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen om begränsning av arbetskonflikten eller skyddsarbete gör det sannolikt att

- 1) arbetskonflikten har sådana följder som avses i 8 d § 1 mom. och som arbetsgivaren inte med andra skäligen tillgängliga medel kan undvika, och
- 2) det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att ett temporärt förbud meddelas för att hindra sådana följder som avses i 1 punkten.

En ansökan får inte godkännas utan att motparten har getts tillfälle att bli hörd.

Domstolen kan vid behov genast när ansökan om temporärt förbud har blivit anhängig utan att höra motparten skjuta upp arbetskonflikten tills ärendet om temporärt förbud har avgjorts. Ändring i beslutet får inte sökas särskilt genom besvär.

Domstolen ska i den mån det är möjligt avgränsa det temporära förbudet så att det gäller de uppgifter och funktioner som omfattas av arbetskonflikten och vars försummelse sannolikt har sådana följder som avses i 8 d § 1 mom. Ett temporärt förbud kan också meddelas innan en förbudstalan som avses i 8 f § blir anhängig.

På ansökan om, meddelande av och verkställighet av ett temporärt förbud tillämpas vad som i 7 kap. 4 § 1 mom., 5 § 1 och 3 mom., 6 § 1 och 3 mom. och 8–14 § i rättegångsbalken samt i 8 kap. 4, 9 och 12 § i utsköningsbalken (705/2007) föreskrivs om ansökan om, meddelande av och verkställighet av en säkringsåtgärd.

8 f §

Förbud mot arbetskonflikt som strider mot omsorgsplikten

Domstolen kan på talan av en arbetsgivare som är föremål för en arbetskonflikt vid vite förbjuda arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen att verkställa eller fortsätta en arbetskonflikt som är förbjuden enligt 8 d § 2 mom. Ärendet ska behandlas skyndsamt i domstolen.

Domstolen ska i den mån det är möjligt avgränsa förbudet så att det gäller de uppgifter och funktioner som omfattas av arbetskonflikten och vars försummelse har sådana följder som avses i 8 d § 1 mom.

8 g §

Avvikelse från meddelande om arbetsinställelse

Trots vad som föreskrivs i 7 § 1 mom. har en arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening rätt att utan samtycke av motparten framskjuta inledandet av en planerad arbetsinställelse, begränsa den utöver vad som anges i meddelandet om arbetsinställelse eller ställa in arbetsinställelsen, om arbetsgivaren har ansökt om temporärt förbud enligt 8 e § eller domstolen har meddelat ett sådant förbud eller om arbetsgivaren har väckt talan om förbud mot arbetskonflikt enligt 8 f § eller domstolen med stöd av den paragrafen har förbjudit föreningen att verkställa eller fortsätta arbetskonflikten.

Arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen ska när den med stöd av 1 mom. framskjuter eller begränsar arbetskonflikten meddela detta till arbetsgivaren senast tre dygn innan arbetsinställelsen inleds. Arbetsinställelsen får i detta fall ändå inte inledas före utgången av den tidsfrist som anges i 7 §.

4 kap.

Särskilda stadganden

18 a §

Kompensation för lagstridiga sympatiaktioner och lagstridiga politiska stridsåtgärder

18 b §

Kompensation för uppenbart ogrundad ansökan om temporärt förbud

En arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening har rätt att få kompensation av en arbetsgivare som har lämnat in en uppenbart ogrundad ansökan om temporärt förbud enligt 8 e §. Kompensationsbeloppet är högst 150 000 euro. När storleken på kompensationen bestäms ska hänsyn tas till gärningens grad av klandervärdhet och arbetsgivarens omständigheter i allmänhet. Om det finns särskilda skäl kan kompensationsbeloppet sättas ned eller behöver kompensation inte alls dömas ut.

Talan om kompensation ska väckas vid den tingsrätt inom vars domkrets svaranden har sin hemvist.

Rätten till kompensation förfaller, om talan inte väcks inom ett år efter att det temporära förbudet återkallades eller efter att ärendet om temporärt förbud har avgjorts slutligt.

18 c §

Kompensation för brott mot omsorgsplikten

En arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening som uppenbart har underlåtit att iaktta sin omsorgsplikt enligt 8 d § 1 mom. ska betala kompensation. Kompensationsbeloppet är högst 150 000 euro. När storleken på kompensationen bestäms ska hänsyn tas till gärningens allvarlighetsgrad och föreningens storlek. Gärningens allvarlighetsgrad ska bedömas med beaktande av dess art, omfattning och varaktighet. Om det finns särskilda skäl kan kompensationsbeloppet sättas ned eller behöver kompensation inte alls dömas ut.

Rätt att yrka på kompensation har den arbetsgivare som har blivit föremål för arbetskonflikten.

Om det finns flera parter som yrkat på kompensation på basis av samma stridsåtgärd ska den utdömda kompensationen delas mellan parterna.

Talan om kompensation ska väckas vid den tingsrätt inom vars domkrets svaranden har sin hemvist.

Rätten till kompensation förfaller, om talan inte väcks inom sex månader från utgången av den kalendermånad under vilken rätten till kompensation uppkom.

18 d §

Justering av kompensationsbelopp

Minimi- och maximibeloppet av den kompensation som avses i 18 a § 1 mom. samt maximibeloppet av den kompensation som avses i 18 b § 1 mom. och 18 c § 1 mom. ska i enlighet med förändringen i penningvärdet justeras treårsvis genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder (420/1962) 1 § 3 mom., 3 § 2 mom. 1 punkten, 8 c § och rubriken för 18 a § och
fogas till lagen nya 8 d–8 g § och nya 18 b och 18 c §, varvid den nuvarande 18 b § blir 18 d §, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Syfte och tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det både om medling i arbetstvister och om villkoren för vissa stridsåtgärder.

3 §

Riksmédlarens uppgifter

Riksmédlaren ska
1) i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna sträva efter att främja relationerna mellan arbetsgivare samt arbetstagare och tjänstemän samt deras organisationer,

2 kap.

Verkställande av arbetsinställelse samt villkor för vissa stridsåtgärder

8 c §

Föreslagen lydelse

1 §

Syfte och tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det både om medling i arbetstvister och om villkoren för vissa stridsåtgärder. *Vad som i denna lag föreskrivs om arbetsgivarföreningar tillämpas också på andra företrädare för arbetsgivare som är parter i arbets- och tjänstekollektivavtal.*

3 §

Riksmédlarens uppgifter

Riksmédlaren ska
1) i samverkan med arbetsmarknadsorganisationerna sträva efter att främja relationerna mellan arbetsgivare samt arbetstagare, tjänstemän *och tjänsteinnehavare* samt deras *föreningar*,

2 kap.

Verkställande av arbetsinställelse samt villkor för vissa stridsåtgärder

8 c §

Gällande lydelse

Konflikträtt i tjänsteförhållande

Bestämmelserna i 7 § 2 mom. samt i 8 a och 8 b § tillämpas inte i tjänsteförhållande. Bestämmelser om konfliktträtt i tjänsteförhållande finns i 8 § i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), 8 § i lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal (669/1970), 50 § i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 45 § i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 8 § i lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974).

Föreslagen lydelse

Konflikträtt i tjänsteförhållande

Bestämmelserna i 7 § 2 mom. och i 8 a och 8 b § tillämpas inte i tjänsteförhållande. Bestämmelser om konfliktträtt i tjänsteförhållande finns i 8 § i lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970), 8 § i lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal (669/1970), 50 § i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003), 45 § i lagen om Finlands Banks tjänstemän (1166/1998) och 8 § i lagen om den evangelisk-lutherska kyrkans tjänstekollektivavtal (968/1974). Dessutom tillämpas i tjänsteförhållande bestämmelserna i 8 d–8 g § och 18 b och 18 c § i denna lag.

8 d §

Skyddsintressen som ska tryggas under en arbetskonflikt

Arbetsstagar-, tjänstemanna- och tjänsteinnehavarföreningar ska när de verkställer en arbetskonflikt genom en begränsning av arbetskonflikten eller genom skyddsarbete se till att arbetskonflikten inte

1) äventyrar människors liv, allvarligt äventyrar människors hälsa eller orsakar människor lidande,

2) allvarligt äventyrar sådan materiell egendom som är nödvändig för produktionens eller serviceverksamhetens kontinuitet eller annan materiell egendom som är betydande för en enskild aktör,

3) allvarligt äventyrar miljön,

4) allvarligt äventyrar djurs välfärd så att de orsakas smärta eller lidande,

5) allvarligt äventyrar försvaret,

6) allvarligt äventyrar funktionen för det högsta statliga beslutsfattandet,

7) allvarligt äventyrar tillgången till energi, vatten, läkemedel eller andra nödvändiga nyttigheter, eller

7) allvarligt äventyrar funktionen för sådana informations- och kommunikationstekniska tjänster eller informationssystem som är nödvändiga för verksamheten hos de myndigheter som ansvarar för säkerheten i samhället eller för att trygga de skyddsintressen som anges i 1–7 punkten eller allvarligt äventyrar betalningsväsendets funktion.

En stridsåtgärd som verkställs i strid med den omsorgsplikt som föreskrivs i 1 mom. är förbjuden, om inte arbetsgivaren med andra skäligen tillgängliga medel kan undvika de följder som avses i 1 mom.

Arbetsgivaren ska, efter att ha bedömt att ett skyddsintresse som avses i 1 mom. äventyras under arbetskonflikten, förhandla med arbetsstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen om hur de följder som avses i 1 mom. kan undvikas

Föreslagen lydelse

under arbetskonflikten. Arbetsgivaren ska i detta fall ge arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen tillräckliga uppgifter om behovet av nödvändig personal och grunderna för behovet samt om de andra medel som finns tillgängliga för arbetsgivaren för att undvika de följder som avses i 1 mom.

8 e §

Temporärt förbud mot arbetskonflikt som strider mot omsorgsplikten

Domstolen kan på ansökan av en arbetsgivare som är föremål för en arbetskonflikt vid vite temporärt förbjuda arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen att verkställa eller fortsätta arbetskonflikten, om arbetsgivaren efter att ha försökt förhandla eller efter att ha förhandlat med arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen om begränsning av arbetskonflikten eller skyddsarbete gör det sannolikt att

1) arbetskonflikten har sådana följder som avses i 8 d § 1 mom. och som arbetsgivaren inte med andra skäligen tillgängliga medel kan undvika, och

2) det på grund av sakens brådskande natur är nödvändigt att ett temporärt förbud meddelas för att hindra sådana följder som avses i 1 punkten.

En ansökan får inte godkännas utan att motparten har getts tillfälle att bli hörd.

Domstolen kan vid behov genast när ansökan om temporärt förbud har blivit anhängig utan att höra motparten skjuta upp arbetskonflikten tills ärendet om temporärt förbud har avgjorts. Ändring i beslutet får inte sökas särskilt genom besvär.

Domstolen ska i den mån det är möjligt avgränsa det temporära förbudet så att det gäller de uppgifter och funktioner som omfattas av arbetskonflikten och vars försummelse sannolikt har sådana följder som avses i 8 d § 1 mom. Ett temporärt förbud kan också meddelas innan en förbudstalan som avses i 8 f § blir anhängig.

På ansökan om, meddelande av och verkställighet av ett temporärt förbud tillämpas vad som i 7 kap. 4 § 1 mom., 5 § 1 och 3 mom., 6 § 1 och 3 mom. och 8–14 § i rättegångsbalken samt i 8 kap. 4, 9 och 12 § i utskökningsbalken (705/2007) föreskrivs om ansökan om, meddelande av och verkställighet av en säkringsåtgärd.

8 f §

Förbud mot arbetskonflikt som strider mot omsorgsplikten

Domstolen kan på talan av en arbetsgivare som är föremål för en arbetskonflikt vid vite förbjuda arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen att verkställa eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

fortsätta en arbetskonflikt som är förbjuden enligt 8 d § 2 mom. Ärendet ska behandlas skyndsamt i domstolen.

Domstolen ska i den mån det är möjligt avgränsa förbudet så att det gäller de uppgifter och funktioner som omfattas av arbetskonflikten och vars försummelse har sådana följder som avses i 8 d § 1 mom.

8 g §

Avvikelse från meddelande om arbetsinställelse

Trots vad som föreskrivs i 7 § 1 mom. har en arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening rätt att utan samtycke av motparten framskjuta inledandet av en planerad arbetsinställelse, begränsa den utöver vad som anges i meddelandet om arbetsinställelse eller ställa in arbetsinställelsen, om arbetsgivaren har ansökt om temporärt förbud enligt 8 e § eller domstolen har meddelat ett sådant förbud eller om arbetsgivaren har väckt talan om förbud mot arbetskonflikt enligt 8 f § eller domstolen med stöd av den paragrafen har förbjudit föreningen att verkställa eller fortsätta arbetskonflikten.

Arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningen ska när den med stöd av 1 mom. framskjuter eller begränsar arbetskonflikten meddela detta till arbetsgivaren senast tre dygn innan arbetsinställelsen inleds. Arbetsinställelsen får i detta fall ändå inte inledas före utgången av den tidsfrist som anges i 7 §.

4 kap.

Särskilda stadganden

18 a §

Kompensation

4 kap.

Särskilda stadganden

18 a §

Kompensation för lagstridiga sympatiaktioner och lagstridiga politiska stridsåtgärder

18 b §

Kompensation för uppenbart ogrundad ansökan om temporärt förbud

En arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening har rätt att få kompensation av en arbetsgivare som har lämnat in en uppenbart ogrundad ansökan om temporärt förbud enligt 8 e §. Kompensationsbeloppet är högst 150 000 euro. När storleken på kompensationen bestäms ska hänsyn tas till gärningens grad av klandervärdhet och arbetsgivarens omständigheter i allmänhet. Om det finns särskilda skäl kan kompensationsbeloppet sättas ned eller behöver kompensation inte alls dömas ut.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Talan om kompensation ska väckas vid den tingsrätt inom vars domkrets svaranden har sin hemvist.

Rätten till kompensation förfaller, om talan inte väcks inom ett år efter att det temporära förbudet återkallades eller efter att ärendet om temporärt förbud har avgjorts slutligt.

18 c §

Kompensation för brott mot omsorgsplikten

En arbetstagar-, tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening som uppenbart har underlåtit att iaktta sin omsorgsplikt enligt 8 d § 1 mom. ska betala kompensation. Kompensationsbeloppet är högst 150 000 euro. När storleken på kompensationen bestäms ska hänsyn tas till gärningens allvarlighetsgrad och föreningens storlek. Gärningens allvarlighetsgrad ska bedömas med beaktande av dess art, omfattning och varaktighet. Om det finns särskilda skäl kan kompensationsbeloppet sättas ned eller behöver kompensation inte alls dömas ut.

Rätt att yrka på kompensation har den arbetsgivare som har blivit föremål för arbetskonflikten.

Om det finns flera parter som yrkat på kompensation på basis av samma stridsåtgärd ska den utdömda kompensationen delas mellan parterna.

Talan om kompensation ska väckas vid den tingsrätt inom vars domkrets svaranden har sin hemvist.

Rätten till kompensation förfaller, om talan inte väcks inom sex månader från utgången av den kalendermånad under vilken rätten till kompensation uppkom.

18 b §

Justering av kompensationsbelopp

Den i 18 a § 1 mom. avsedda kompensationens minimi- och maximibelopp ska justeras i enlighet med förändringen i penningvärdet treårsvis genom förordning av statsrådet.

18 d §

Justering av kompensationsbelopp

Minimi- och maximibeloppet av den kompensation som avses i 18 a § 1 mom. samt maximibeloppet av den kompensation som avses i 18 b § 1 mom. och 18 c § 1 mom. ska i enlighet med förändringen i penningvärdet justeras treårsvis genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .